

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

USKORZ MAŁY

1. Nazwa

**Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z terenem,
na którym jest znaczna ilość zabytków
archeologicznych**

2. Czas powstania

**pradzieje, 1308, 1332, 1689,
1945**

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WOŁOWSKI**

Gmina **WOŁÓW**

6. Współrzędne geograficzne

51°19'42"N 16°40'05"E

7. Użytkowanie obecne

**mieszkalne
rolnicze**

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Poprzednie nazwy miejscowości: 1308 r. - Vzscor, Uzscor; 1400 r. - Vscor Parva; ok. poł. XVIII w. - Klein Ausger; 1787 r. - Klein Ausker; 1829 r. - Klein Ausger; 1830 do 1945 r. - Klein Ausker.

Znaczenie i pochodzenie nazwy wsi: Nazwa niemiecka jest zniekształconym zapisem fonetycznym nazwy pierwotnej.

Historia wsi i dóbr: W dniu 02. 07. 1308 r. Henryk III zwolnił posiadłości swojego wiernego rycerza, Marbot'a von Haugwitz, we wsiach: Mojęcicie i Uskorz ze wszystkich obciążeń. W XIV w. Uskorz płaci dziesięcinę biskupowi, a co najmniej od 1332 r., ma własny kościół. W 1670 r. W Uskorzu Małym znajduje się folwark lub owczarnia, należące, jak i tutejsze dobra, do urzędu zamkowego w Wołowie, od 1689 r. tutejszy ewangelicki kościół cmentarny, filialny wobec Wołowa, pozostaje zamknięty. W dniu 23 maja 1813 r. Kościół zostaje pozbawiony swej funkcji. Wkrótce potem ulega całkowitej rozbiórce. W 1830 r. tutejszy cmentarz ewangelicki obsługuje oba Uskorze: Mały i Wielki. W 1891, 1912, 1937 r. we wsi znajduje się folwark należący do królewskiego majątku państwowego.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

4/93/75-25 ślad osadnictwa- późne średniowiecze.

6/95/75-25 osada- późne średniowiecze.

Bibliografia:

- Richard Junke: Wohlau, Geschichte des Furstentums und des Kreises von ..., Wurzburg 1965, GŚŁ 50212 II, [RJ 1965]
- Knie J.: Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dorfer, Flecken, Stadte und anderen Orte der konigliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845 [K. 1845, s.]
- Regesty Śląskie, pod redakcją Waclawa Korty, t. 1 (1343-1348), Wrocław 1975 ; t. 2 (1349-1354), Wrocław 1983; t. 3 (1355-1357), Wrocław 1990; t. 4 (1358-1359), Wrocław (bez daty wydania); t. 5(1360), Wrocław 1992
- Schlesisches Güter-Adressbuch. Verzeichnis samtllicher Rittergueter und selbständigen Gutsbezirke, sowie der grosseren Landguter der Provinzen Nieder- und Oberschlesien Breslau 1891,1912, 1937
- Wytyczne konserwatorskie do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wołów, Wrocław 2000
- Zimmermann F. A., Beytrage zur Beschreibung von Schlesien, Brieg t. IV 1785; t.VII 1787

Materiały kartograficzne:

- Messtischblatt, pomiar 1887, nowelizacja 1929, wydanie 1937-1940.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona terenu dawnego cmentarza ewangelickiego (na wschodnim krańcu wsi).

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2023

Justyna Kość